Yrittäjät

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus (HE 241/2020 vp)

Suomen Yrittäjien lausunto Talousvaliokunnalle 10.2.2021

Tanja Matikainen, kunta- ja elinkeinoasioiden päällikkö

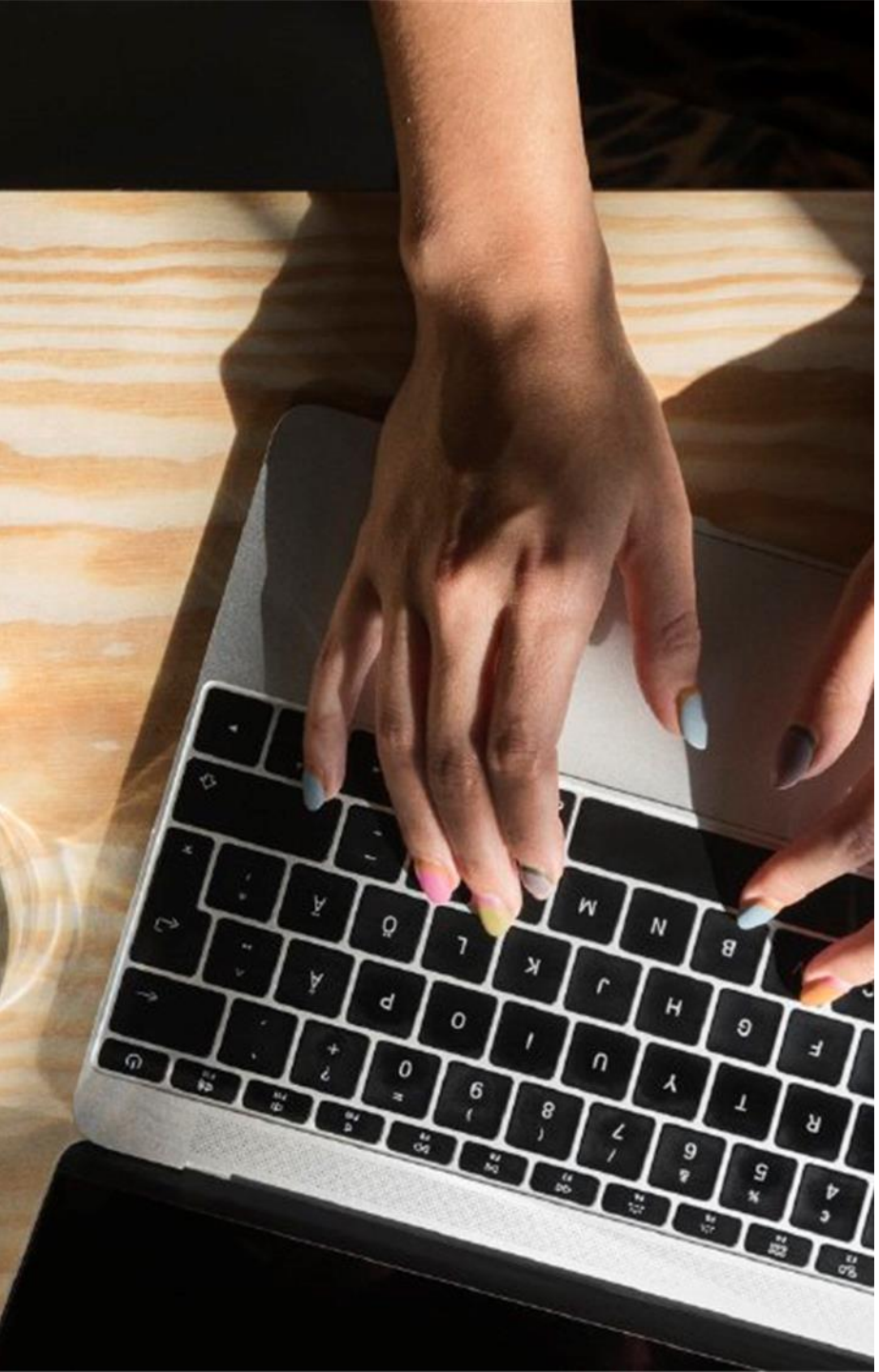

Yrittäjät

Sote-uudistuksen keskeiset tavoitteet

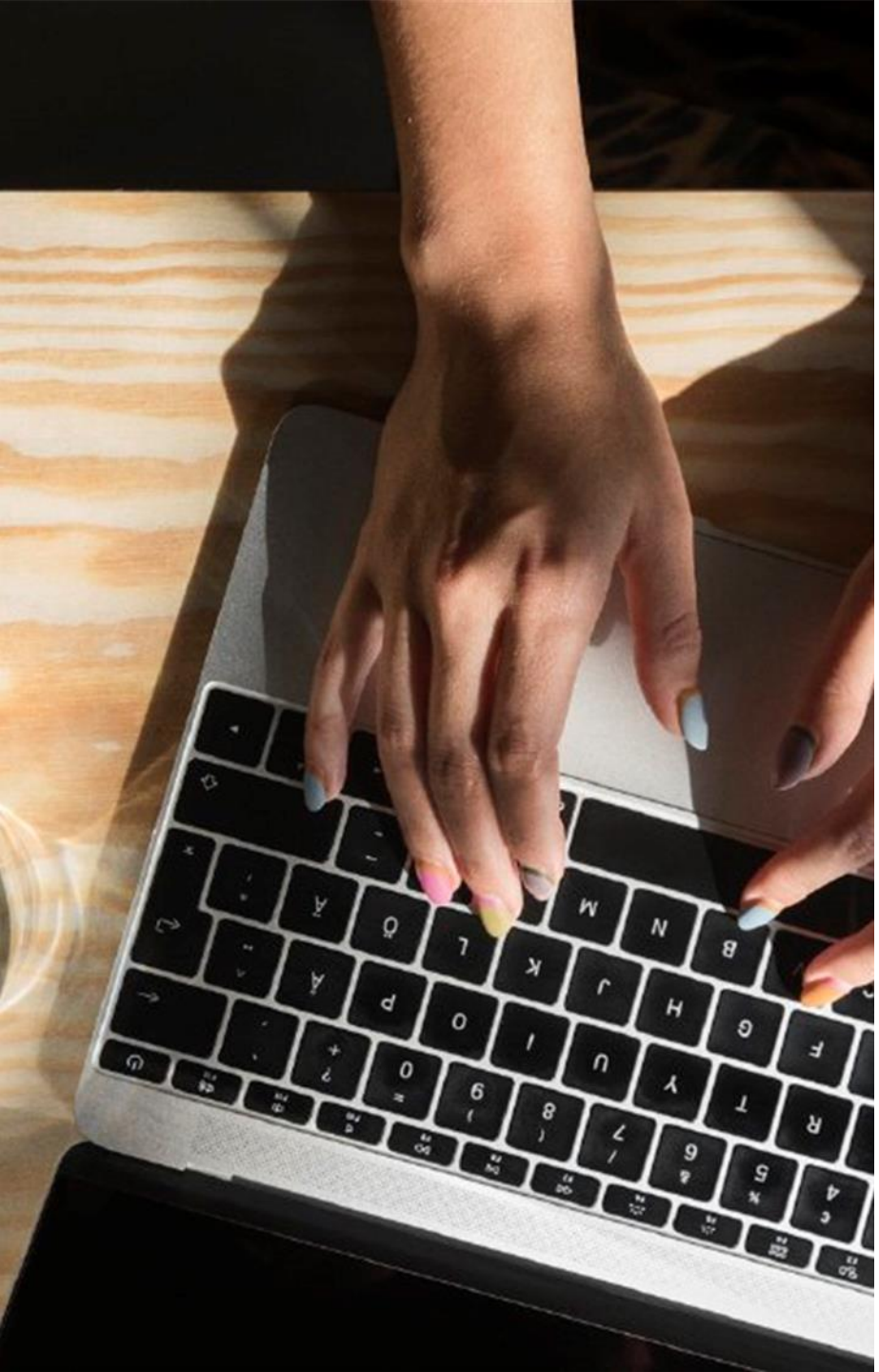
- Palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen
- Yhdenvertaisuuden parantaminen
- Kustannuskasvun hillitseminen
- Jotta edellä mainitut tavoitteet kyettäisiin saavuttamaan uuden soten myötä, täytyy uudistuksen mahdollistaa ja kannustaa tuottavuuden merkittävään parantamiseen kaikilla palvelujärjestelmän osa-alueilla
- Niitä ovat
  - palveluiden järjestäminen,
  - rahoitus ja
  - tuotanto

Yrittäjät

Kustannusvaikutukset: Esitys johtaa kustannusten kasvuun

- Esitys johtaa keskipitkällä aikavälillä kustannusten kasvuun.
- Jos kustannuksia tarkastellaan kumulatiivisesti, kustannukset ovat vielä v. 2033 suuremmat, kuin ne olisivat niin kutsutulla perusuralla. Tämä ei voi olla tavoite.
- Ei esitetä keinoja hidastaa kustannusten kasvua.
- Ehdotuksen kustannustenkasvun hillitsemisen (800 M€) vaikutusta ei kyetä esittämään.
    - Laskennallisesti tulos perustuu malliin, jossa palveluntarpeen kasvun kustannusvaikutus huomioidaan 80 % vuodesta 2025 lähtien.
    - Jokainen hyvinvointialue saa rahoituksen, jolla lakisääteiset sote- ja pela-palvelut tuotetaan mm. lisärahoituksen turvin.
- **Ei ole todennäköistä että kustannustavoitteeseen päästään esityksessä ehdotettavilla keinoilla.**

Yrittäjät

Suomen Yrittäjien esitykset kustannusten hillitsemiseksi

1. **Järjestäminen ja tuottaminen on erotettava lainsäädännössä**
   - Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen (tilaaja-tuottajamallin käyttöönotto) varmistaa tuotantokustannusten hintojen selvittämisen ja seurannan.
   - Mahdollistaa kustannustehokkaat päätökset siitä, tuottaako hyvinvointialue palvelut itse vai hankitaanko ne ulkopuolisilta toimijoilta.
   - Mahdollistaa monituottajamallien kehittämisen ja hyödyntämisen.
2. **Yhteisen kustannuslaskentamallin käyttöönotto lainsäädännön tasolla**
   - Tällä hetkellä julkisen sektorin kannalta ongelma on se, että palveluiden hinta ei ole tiedossa
   - Pakottaa palveluiden ns. vyörytyserien purun ja niiden tulemisen osaksi palvelun tuotantohintaa, jolloin hinnoista tulee vertailtavia
   - Malli mahdollistaa palveluiden hintojen läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden julkisen ja yksityisen sektorin palvelutuotannon kesken
   - Mahdollistaa kustannustehokkaan palvelutuotannon ja tavoitellut säästöt

Yrittäjät

Miten esitys ohjaa palveluntuottajan käyttäytymistä?

Esimerkiksi seuraavat kirjaukset rajoittavat hyvinvointialueen mahdollisuuksia organisoida tuotantoaan:

- Palveluntuottajalla tulee olla riittävä oma tuotanto, eikä se voi ulkoistaa kokonaisuuksia. Aiheuttaa ylikapasiteettia.
  - Mahdollistaa ainoastaan hyvin kapean sektorin ulkoistukseen
  - tiettyjen palvelukokonaisuuksien osalta palvelusetelin käyttöä joudutaan purkamaan ja lisäämään hyvinvointialueen omaa tuotantoa
- Hyvinvointialue ei voi ulkoistaa koko perusterveydenhuoltoa maakunnan alueella, mutta voi ulkoistaa joitakin hyvinvointialueen terveyskeskuksista.
- Neuvolatoiminnan määrittely julkiseksi hallintotehtäväksi
  - estää terveyskeskusten ulkoistukset.
  - ohjaa se hyvinvointialuetta valitsemaan perusterveydenhuollon järjestämisen omana tuotantona.
  - hyvin toimivia perusterveydenhuollon ulkoistuksia joudutaan purkamaan.
- Hankintojen perusteluvelvoite käytännössä ohjaa järjestäjää suosimaan omaa toimintaa, koska sen pitää erikseen perustella miksi se ennemmin ostaa kuin järjestää itse.
- Hyvinvointialue ei voi hankkia ostopalveluna tai palvelusetelinä mitään toimenpiteitä mikä vaatii anestesiaa, joka puolestaan estää muun muassa Coxassa tai Sydänsairaalassa tehtäviä toimenpiteitä.

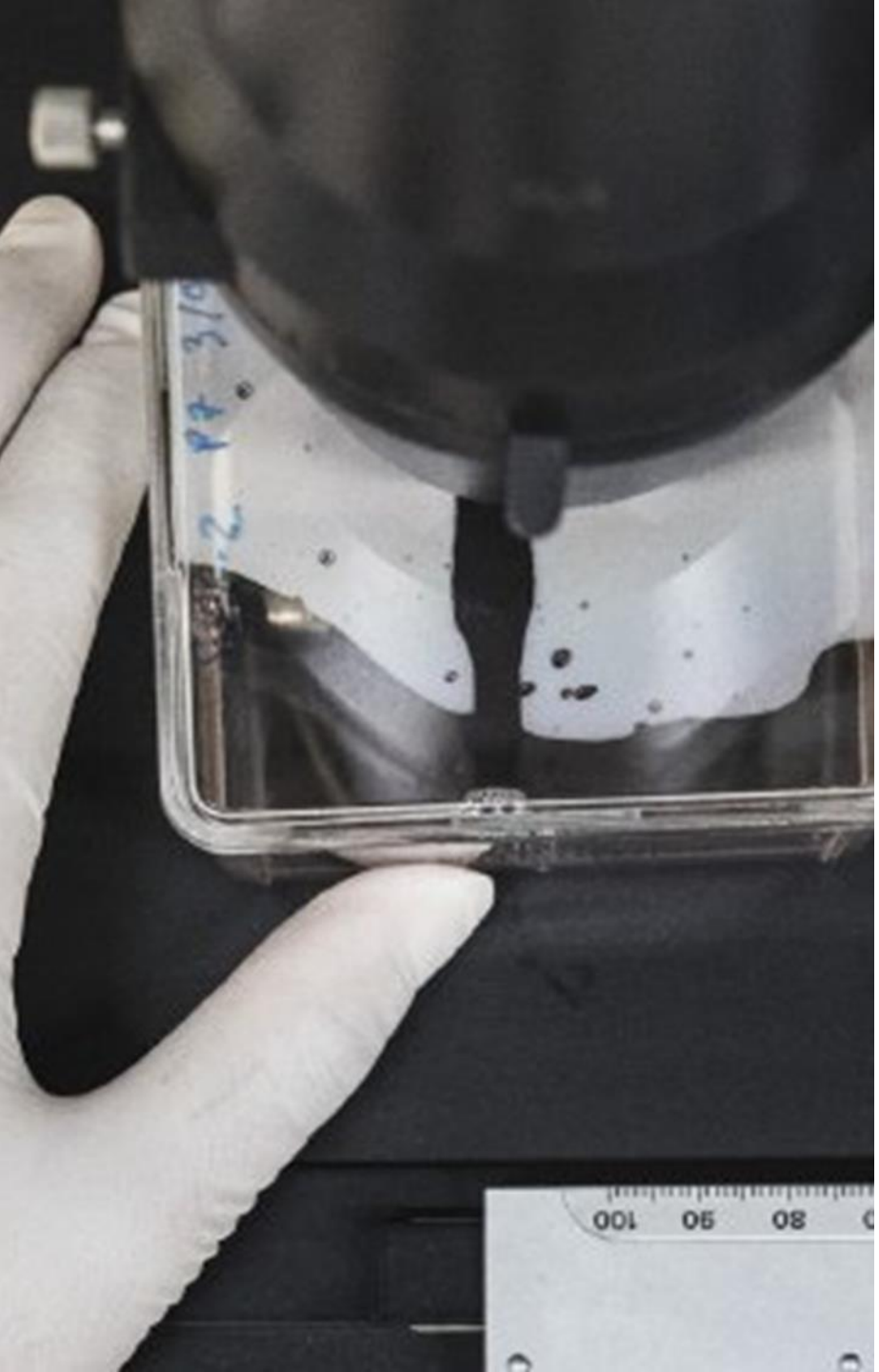
- **Suomen Yrittäjien esitys: palveluntuottajien rajoitukset poistetaan**

Yrittäjät

Miten esitys ohjaa asiakkaan käyttäytymistä?

- Käyttäjän näkökulmasta lakiesityksen tarkoituksena on ohjata asiakasta käyttämään julkisen sektorin palveluita.
  - Asiakas saa valita julkisten terveysasemien välillä, mutta ei yksityisen palveluntuottajan palveluita. Asiakas voi myös voi valita palvelusetelin, mikäli sellainen on tarjolla.
- Valintaoikeuden puute on jo nyt johtanut siihen, että kansalaiset ovat alkaneet etenevässä määrin ostaa terveysvakuutuksia.
- Valintaoikeuden puute aiheuttaa
  - terveysvakuutusten lisääntymistä
  - potilasdirektiivin tuoma mahdollisuus käyttää yksityisen sektorin tarjoamaa terveydenhuoltoa muissa EU-maissa julkisen asiakasmaksun hinnalla tulee lisääntymään.
- Esitys ohjaa kansalaisia terveysvakuutusten piiriin ja sekä hakemaan palveluita muista EU-maista.
- Asiakkaan valintaoikeus puolestaan ohjaisi asiakkaan käyttämään kotimaista palvelutuotantoa.
- **Suomen Yrittäjien esitys: Toteutetaan asiakkaan valintaoikeus**

Yrittäjät

Potilasdirektiivin implementointi

- Euroopan komissio on jo vuonna 2015 käynnistänyt rikkomusmenettelyn, koska se katsoo Suomen implementoineen potilasdirektiivin virheellisesti potilaalle maksettavan korvauksen määräytymisen osalta.
- Suomen on varmistettava, että palvelutarjoajia kohdellaan samalla tavalla sijaintimaasta riippumatta.
- Nykytilanteessa ei nähdä, miten sote-järjestelmän toimivuus kotimaassa ja sisämarkkina-alueen yksityisten palvelutarjoajien yhdenvertainen kohtelu ovat saavutettavissa samanaikaisesti.
- Jo nyt valintaoikeuden puutteen vuoksi monet kansalaiset ovat ostaneet itselleen ja perheelleen sairauskuluvakuutuksia, jotta voivat päästä hoitoon yksityisen sektorin tarjoamiin palveluihin.
- Jäykkä sote-laki ilman valintaoikeutta yhdistettynä EU:n potilasdirektiiviin tullee ohjaamaan kansalaisia jatkossa yhä etenevässä määrin vakuutusten ostamiseen ja sitä kautta vakuutuspohjaisen järjestelmän syntymiseen sekä palveluiden hankkimiseen muista EU-maista
- **Suomen Yrittäjien esitys: Toteutetaan asiakkaan valintaoikeus**

Yrittäjät

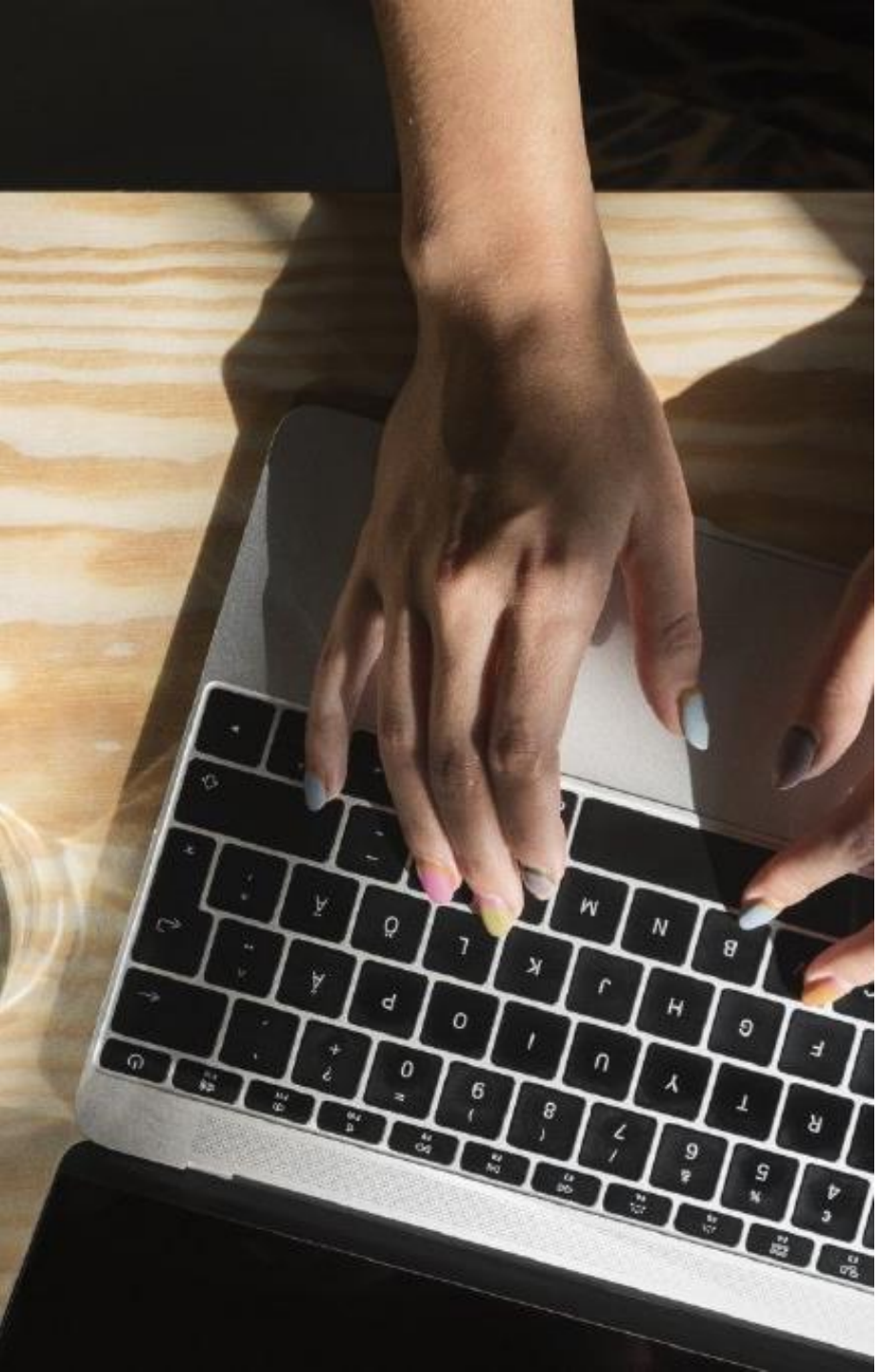
SUOMEN YRITTÄJIEN ESITYKSET

Yrittäjät

Yksityisen sote-toimialan koko on iso

- Julkisen palvelutuotannon lisäksi on iso joukko yksityistä palvelutuotantoa
- Sote-alan yrityksiä on 18 197
- Niistä neljä viidestä on enintään neljän hengen yrityksiä
- Soteen käytetään 20-24 mrd euroa vuodessa
- Palveluseteleiden osuus soten käyttömenoista on vain noin 1%.
- Sote-sektorilla työskentelee 400 000 henkilöä, joista n. 80 000 työskentelee yksityisellä sektorilla
- Sote-käsiparien tarve tulevina vuosina yli 200 000 henkilöä
  - Kaikkia soten parissa työskenteleviä tarvitaan
- Julkinen sektori tarvitsee jatkossakin yksityisen sektorin kumppanikseen

Yrittäjät

Järjestämislain osaksi velvoittava kustannuslaskennan malli

- On luotava malli, joka mahdollistaa palvelutuotannon yksikköhintojen vertaamisen
- Yhteinen kustannuslaskennan malli hillitsee palveluista aiheutuvaa kustannusten nousua
- Mahdollistaa hyvinvointialueiden välisten tuotantokustannusten ja kustannusvaikuttavuuden vertailun
- Mahdollistaa julkisen ja yksityisen palvelutuotannon yksikköhintojen vertaamisen
- Mahdollistaa palvelusetelien ja henkilökohtaisten budjettien todellisten arvojen määrittämisen
    - Yhteinen etu: Ei alihintaisia palvelusetelejä

Yrittäjät

Palveluntuottajille tasapuoliset toimintaedellytykset

- Palveluntuottajien mahdollisuutta organisoida tuotantonsa tarkoituksenmukaisella tavalla ei saa perusteettomasti rajata
  - Alihankinta-, ketjuttamis- ja kuoriorganisaatiorajaukset ja -kiellot on poistettava
- Pk- ja mikroyritysten toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa tulee vahvistaa
  - Palvelutuottajien mahdollisuutta organisoida toimintansa ei saa rajata
  - Osatarjousten jättämismahdollisuus turvattava
- Julkisia ja yksityistä osakeyhtiöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti, ja niiden tulee voida tehdä samoja tehtäviä, esim. anestesiassa annettavat hoidot.

Yrittäjät

Järjestämislaissa järjestäjä - ja tuottajatoimintojen eriyttäminen

- Lakiesityksessä maakunta voi erottaa järjestämisen ja tuottamisen
  - Tämä mahdollisuus on käytettävä, tarvittaessa velvoittavasti lainsäädännössä
  - Huomioitava myös palvelustrategioita laadittaessa
- Mahdollistaa rationaaliset päätökset siitä tuottaako hyvinvointialue palvelut itse vai hankkiiko ne ulkopuolisilta toimijoilta
- Mahdollistaa monituottajamallien kehittämisen ja hyödyntämisen

Yrittäjät

Palvelustrategian kirjausten tulee tukea monituottajuutta

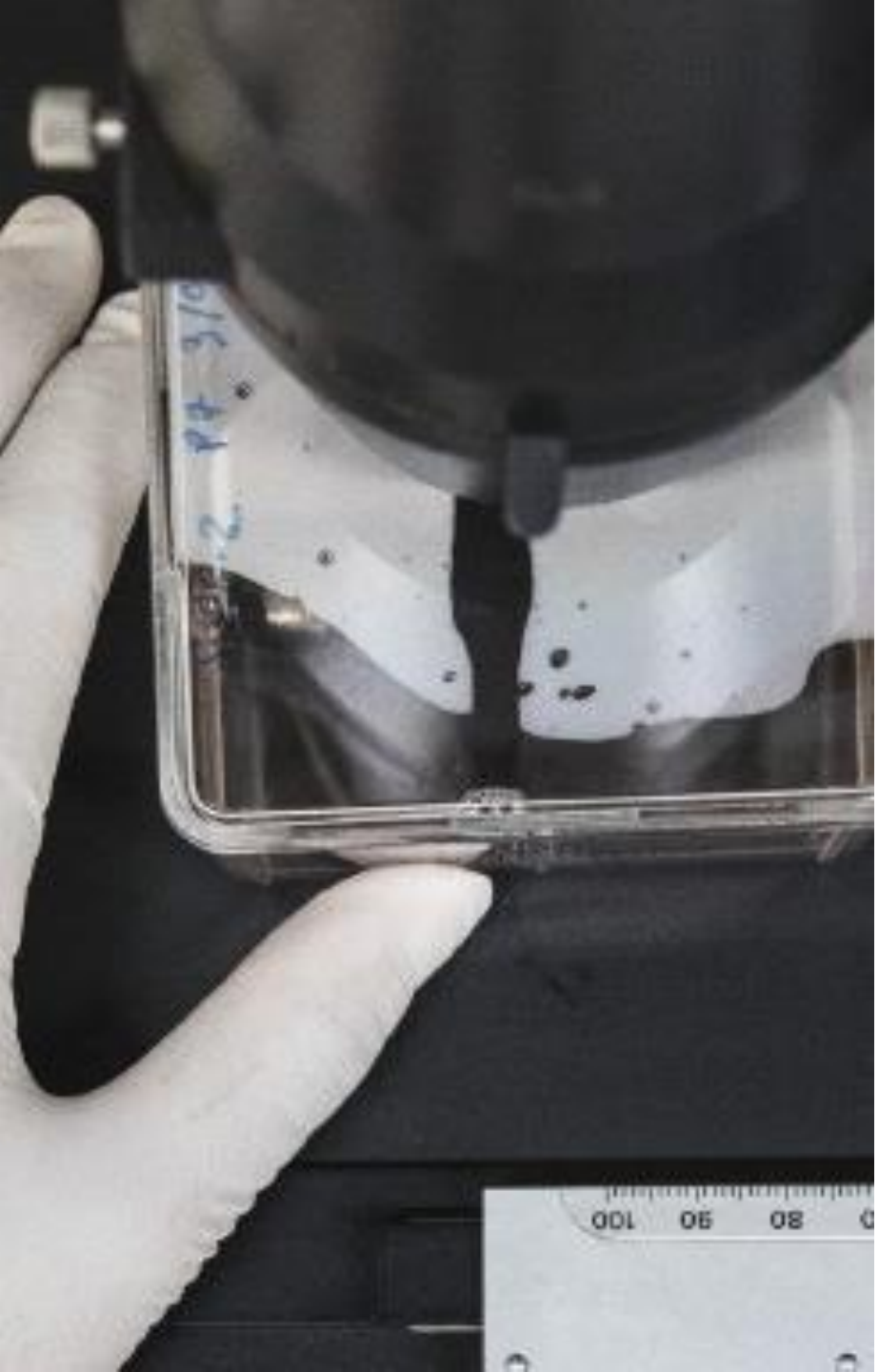
- Palvelustrategiassa pitää olla tavoitteellisia kirjauksia siitä, kuinka hyvinvointipalveluiden palvelurakennetta kehitetään ja aidon monituottajamallin rakentumista edistetään
  - Esimerkiksi palveluseteleiden käyttöä lisätään huomattavasti
  - Palvelustrategian on toteutettava hankintalain henkeä ja tavoitteita
- Hankintojen perusteluvelvollisuus siitä, miksi hankitaan yksityistä palvelutuotantoa oman tuotannon sijaan, tulee poistaa
  - Valitusoikeuden rajaaminen tältä osin tulee myös poistaa
  - Vastoin hyvän hallinnon periaatteita
- Palvelustrategiassa pitää olla kirjaus pk-yritysten mahdollisuudesta menestyä tarjouskilpailuissa hankintalain hengen mukaisesti, esim. osatarjousten jättämismahdollisuus
  - Palvelustrategian valmistelussa on oltava mukana keskeisten sidosryhmien edustajat, myös yrittäjien edustajia

Yrittäjät

Palvelusetelistä palveluiden saatavuuden turvaava väline

- Palvelusetelien avulla varmistetaan hoitoonpääsy hoitotakuuaikojen puitteissa
  - Jos hyvinvointialue ei saavuta kyseisiä määräaikoja, on sen tarjottava palveluseteli
- Asukkaille pitää turvata mahdollisuuksia valita palveluseteli tai henkilökohtainen budjetti aina, kun se on tarkoituksenmukaista
  - Näin voidaan parantaa asiakkaiden/potilaiden mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, mistä tarvitsemansa hoidon tai hoivan hakee
- Palvelusetelin arvo pitää määritellä hyvinvointialueen oman tuotannon kustannuksia vastaavaksi
- Henkilökohtainen budjetti (=”palvelusetelivariaatio”) soveltuu erityisen hyvin paljon ja monipuolisesti erilaisia palveluja tarvitsevalle

Yrittäjät

Vähäriskinen liiketoiminta tulee kieltää

- Hyvinvointialueen/maakunnan mahdollisuus vähäriskiseen liiketoimintaan tulee kieltää
  - Syntyy uusi usean maakunnan kattava liiketoiminta, joka syö tilaa yksityisiltä markkinoilta
  - Estää uusien innovaatioiden synnyn
  - Mahdollistaa julkisen ja yksityisen osakeyhtiön epäyhdenvertaisen kohtelun
  - Hyvinvointialueella oltava velvollisuus ostaa markkinoilta sellainen toiminta, jota markkinoilla jo on, ja siten tuettava uuden markkinan ja kilpailun syntymistä

YRITTÄJYYDEN PUOLESTA